

FATİH MİNYATÜRLERİ

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
KÜLTÜR İŞLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI

3.000 Adet Basılmıştır.

Yayına Hazırlayan:
Cavidan AKSUDOĞAN

Yapım :
İstanbul Kültür ve Sanat Ürünleri Tic. A.Ş.

Baskı :
İmaj Ofset

Basım:
1997

SUNUŞ

Son derece hızlı bir değişmenin yaşandığı ülkemizde tarihî şehirlerimiz giderek asıl kimliklerinden uzaklaşıyor. 1950'lerden beri yaşanan büyük iç göç yüzünden, başta İstanbul olmak üzere, bütün şehirlerde yerli nüfus azınlığa düşmüş, yeni sakinler ise yerleştikleri şehrin kültürünü, tarihî ve tabiî dokusunu korumak hususunda yeterli hassasiyeti göstermemişlerdir.

Türk ve İslam kültürünün bir özeti olmak bakımından bizim için çok ayrı bir önem taşıyan İstanbul, bu manâda en fazla zarar gören şehirlerin başında gelmektedir. Geçerli tedbirler alınmadığı için, ne yazık ki, nüfusu inanılmaz bir hızla artan bu güzel şehir korkunç bir yağmaya uğramış, tarihî ve tabiî dokusu, dili, kültürü ve incelmiş gelenekleriyle birlikte yok olmaya yüz tutmuştur.

İstanbul'u korumak görevimiz ve tarihî sorumluluğumuzdur. Bu bakımdan belediyelere büyük iş düştüğünü söylemeye bile gerek yoktur. Biz kanunla sınırları çizilmiş "belediî" hizmetlerin yanısıra, sorumluluğunu üstlendiğimiz şehrin kimliğini korumayı ve bu kimliğin çeşitli yönleriyle araştırmasını sağlamayı da aslî görevlerimizden sayıyoruz.

Kültür İşleri Daire Başkanlığı tarafından yayımlanacak kitaplarla, İstanbul'un geçmişiyle bugünü ve geleceği arasında kopan bağların yeniden belli ölçüde kurulabileceğine inanıyor, yeni kuşakların bu kitapları okuyarak İstanbul'u daha çok seveceklerini ve İstanbul'da yaşamanın bir ayrıcalık olduğunu öğreneceklerini ümit ediyoruz.

Bu düşüncelerle yayınladığımız bu güzel kitabı İstanbullu aziz hemşehrilerime sunmaktan gurur ve bahtiyarlık duyuyorum.

R. Tayyip Erdoğan
İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı

İstanbul doğumluyum. Okula başlamadan önce, mahallemizdeki Mavi Bakkaldan aldığım kuruboyaları, annemden saklamak için halıların altına gizlediğimi dün gibi hatırlıyor ve gülüyorum. İşte ben, boyaları ve resmi bu çağlarımda tanıdım. Sonra ilkokul, orta okul ve İstanbul Kız Lisesi... Okuduğum bu yıllar boyunca resim benim en büyük uğraşımdı. İlkokulda Doğan Kardeş'in yarışmalarına katılmış, lise yıllarında da Mimar Sinan haftası için hazırlanan, büyük çini panolarda çalışmalar yapmıştım.

Bu büyük resim sevgime rağmen gönlümde mimarlık mesleği yatıyordu. İsteğime ulaşamayıp, evliliğimle bunlardan koptum. Eşimin görevi gereği tüm Anadolu'yu gördüm, zengin tarihimizi ve kültürümüzü yakından tanıma imkânı buldum. İstanbul'a döndükten sonra, daima benimle yaşayan ve hiç azalmayan resim sevgim yüzünden 1987 yılında Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver hocamızın kurmuş olduğu, Cerrahpaşa Tıp Tarihi Kürsüsündeki tezhip ve minyatür kurslarına katıldım. Tezhip çalışmalarından sonra, minyatür resme yöneldim. Bu arada bana, klasik minyatürü tanımam ve çalışmam için hocamız Sn. Ülker Erke tarafından "Fatih Sultan Mehmed" minyatürleri konu olarak verildi. Çalışmalarım sırasında, hocamız Sn. Gülbün Mesara'nın yardımıyla, babası Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in arşivinden faydalandım. Ayrıca Topkapı Sarayı ve çeşitli kütüphanelere giderek araştırmalarda bulundum. Bugün, Fatih Sultan Mehmed'in 30 adet minyatür, resim ve portreleri koleksiyonuna sahibim.

Daha sonra, doğayı çok sevdiğimden, Türkiyemizin doğal güzelliklerini ve tarihini gösteren, özgün, yöresel çalışmalarım başladı. Bu çalışmalarım Sendrom Tıp Dergisinde 1 sene kapak olarak kullanıldı. 1991 yılında Türk Kültürüne Hizmet Vakfı tarafından düzenlenen "Çevre Değerleri" konulu, minyatür resim yarışmasında DALYAN (Köyceğiz) resmimle ödül aldım. Yine aynı yıl Topkapı Sarayı'nda, 1992 yılında İzmir Akbank Konak Sanat Galerisi'nde, 1993 yılında İstanbul Şark Sigorta Sanat Galerisi'nde, 1996 yılında da Harbiye Askerî Müzesi'nde kişisel sergilerimi açtım. Ayrıca 1994 yılında Basın Müzesi'nde, 1995 yılında Şeyh Galib Günleri Sempozyumu'ndaki karma sergilere katıldım.

Yapmış olduğum Fatih Sultan Mehmed'in minyatür resim ve portreleriyle, devrin bazı süsleme örneklerini, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Kültür İşleri Daire Başkanlığı'nın yakın ilgi ve desteğiyle, bu kitapta toplamış bulunuyorum. Bu vesile ile Kültür İşleri Daire Başkanı Sn. Şenol Demiröz'e ve kitabın yapımında emeği geçen ilgililere teşekkürlerimi sunuyorum.

C. Aksudoğan

Cavidan Aksudoğan

FATİH SULTAN MEHMED Edirne 1432 — Hünkâr Çayırı (Gebze yakınında) 1481

II.Murat ile Hüma Hatun'un oğlu. On bir yaşında (1443) Manisa Sancak Beyliği'ne gönderildi. 1444 yılında babasının tahttan çekilmesiyle, Edirne'de Osmanlı yönetiminin başına getirildi. Fakat oniki yaşında deneyimsiz bir gencin, devletin başına geçmesi iç ve dış sorunlara yol açtı. Papanın büyük bir Haçlı ordusuyla, Tuna'yı aşması üzerine sadrazam Çandarlı Halil Paşa, II.Murat'ı ordunun komutasını üstlenmek üzere Edirne'ye davet etti. II. Murat, Haçlıları Varna'da ağır bir yenilgiye uğratarak tekrar hükümdarlık görevini üstlendi. II. Mehmed sancak beyi olarak ikinci kez Manisa'ya gönderildi(1446). Babasıyla birlikte Mora, Arnavutluk seferlerine ve II. Kosova Savaşı'na katıldı(1448). 1450'de Edirne'de Sitte Hatun'la evlendi.

II.Mehmed, babasının ölümü üzerine, ikinci defa Osmanlı tahtına çıktı(1451). Bu arada Anadolu'da bazı beyliklerin isyanı üzerine (1451), Alaiye kalesini onlara bırakarak barışı sağladı. Bundan sonra büyük bir enerji ile tahta çıkışından beri kafasında olgunlaştırdığı, İstanbul'un fethi projesini ele aldı. I.Bayazıt'ın yaptırdığı Güzelcehisar'ın (Anadoluhisarı) karşısına Rumelihisarı'nı yaptırarak boğazı kapattı. 1452-1453 kışını büyük bir hazırlıkla geçirdikten sonra 29 Mayıs 1453'de İstanbul'u fethetti. Bizans başkentini alarak, Fatih ünvanını kazanan II.Mehmed, bu fethiyle Ortaçağı kapatıp, Yeniçağı başlatmış oldu.

İstanbul'u başkent edinip, şehirde düzeni sağladıktan sonra Rumeli'ye yöneldi. Güney Sırbistan'ı (1454-1455), Sırbistan'ın tamamını (1459), Mora'yı (1460), Bosna'yı (1463) fethetti. Sonra Karadeniz kıyılarını ele geçirdi. Çandarlı Beyliğine ve Trabzon Rum İmparatorluğuna son verdi (1461). Karaman Beyliği'ni ortadan kaldırdı (1466). Sonraki yıllarda Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'ı, Otlukbeli Savaşında yendi (1473). Kırım Hanlığı'nı Osmanlılara bağladı (1475). Ege Denizi'nin kuzeyindeki adaları ele geçirdi. Arnavutluk'ta İşkodra'yı aldı (1479). Yeni bir Anadolu seferine çıkarken, 1481 yılında Gebze yakınlarında öldü (1481).

Fatih Sultan Mehmed çıkardığı kanunlarla, Osmanlı düzeninin temellerini attı. Ceza sistemini, toprak düzenini, ana yönetim birimlerini ve bunların yetkilerini kurallara bağladı.

Fatih Sultan Mehmed, harap bir durumda bulunan İstanbul'u ele geçirdiğin de yeniden inşası ve iskânıyla yakından ilgilendi. Kenti, kısa sürede imparatorluğun siyasi ve kültürel merkezi durumuna getirdi. Kendi adıyla anılan külliyeyi (Fatih Külliyesi), Yedikule'yi, Yeni Saray'ı (Topkapı Sarayı), Kapalıçarşı'yı yaptırdı. Özel bir iskân politikası uygulayarak kentin nüfusunu arttırdı. Büyük bir bilim ve sanat koruyucusu olan Fatih'in sarayında Ali Kuşçi, Hocazade gibi müslüman bilginlerin yanı sıra Trabzonlu Georgios Amirutzes, arkeoloji meraklısı Ciriaco de Pizzicolli, ressam Gentile Bellini gibi yabancılarda bulunuyordu. Açık görüşlü ve taassuptan uzaktı. Döneminde batı kültürü ile Osmanlı kültürü serbestçe biraraya geldi. Din ve felsefe konularına gençliğinden beri duyduğu ilgi ömrünün sonuna kadar sürdü. Arap ve Fars edebiyatını iyi bildiği gibi Yunan filozoflarının arapça ve farsçaya çevrilmiş eserlerini okur ve çevresiyle tartışırdı. Öteki sanatlarla olduğu gibi edebiyat ve özellikle şiirle de yakından ilgilenmiş, çağın şairlerini sarayında toplamış, onları himaye etmiştir. Avnî mahlâsıyla kendisi de şiirler yazmış, bu şiirler tarihi kaynaklara dayanılarak toplanmış, Divan-ı Avnî (1904), Fatih Divanı (1944), Fatih'in Şiirleri (1946) adı altında yayımlanmıştır.

Cavidan Aksudoğan

İmtisâl-i "câhidû fi'llah" olupdur niyyetim
Dîn-i İslâm'ın mücerred ġayretidir ġayretim

Fazl-ı Hakk u himmet-i cünd-i ricâlullâh ile
Ehl-i küfrü ser-te-ser kahr eylemekdir niyyetim

Enbiyâ vü evliyâya istinâdım var benim
Lûtf-ı Hak'dandır hemân ümmîd-i feth u nusretim

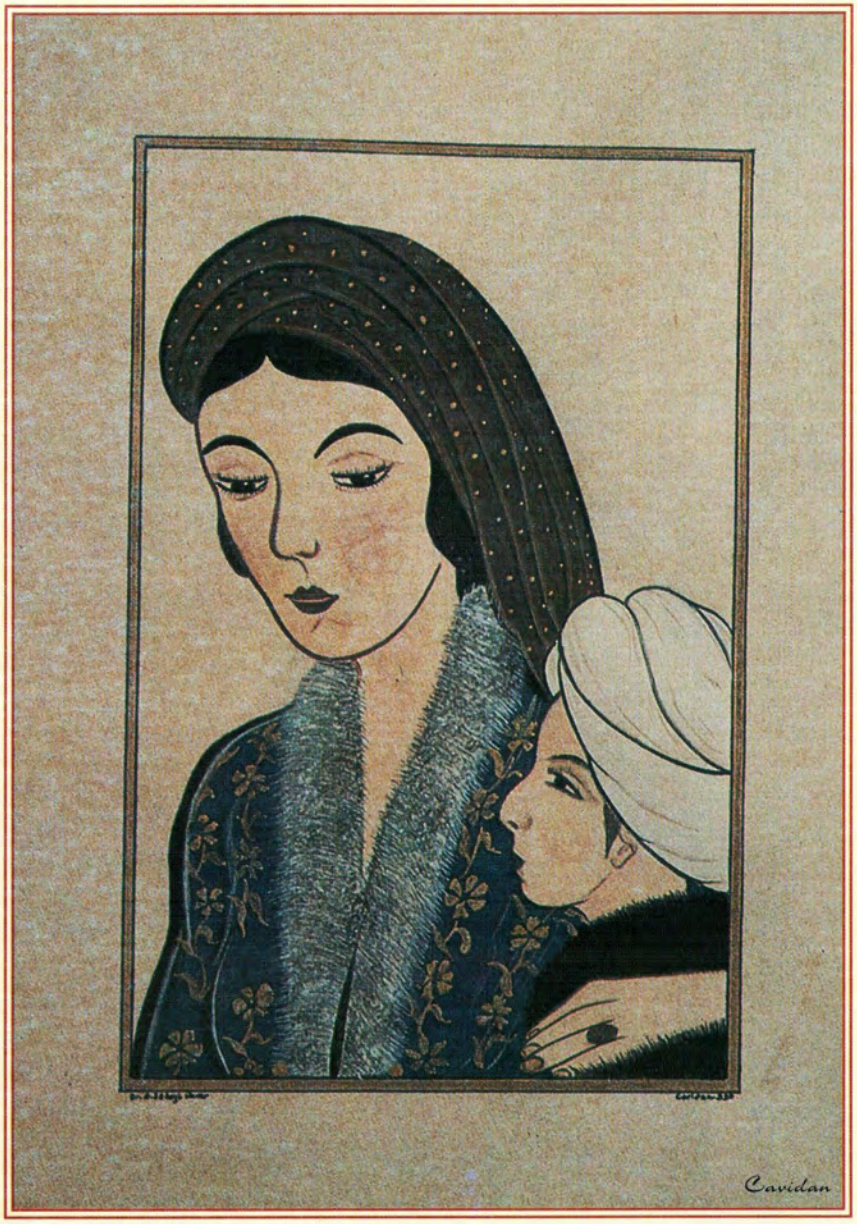
Nefs ü mâl ile n'ola kılsam cihânda ictihâd
Hamdü-li'llâh var ġazâya sad hezârân raġbetim

Ey Muhammed mu'cizât-ı Ahmed-i Muhtâr ile
Umaram ġâlib ola a'dâ-yı dîne devletim

Fatih Sultan Mehmed

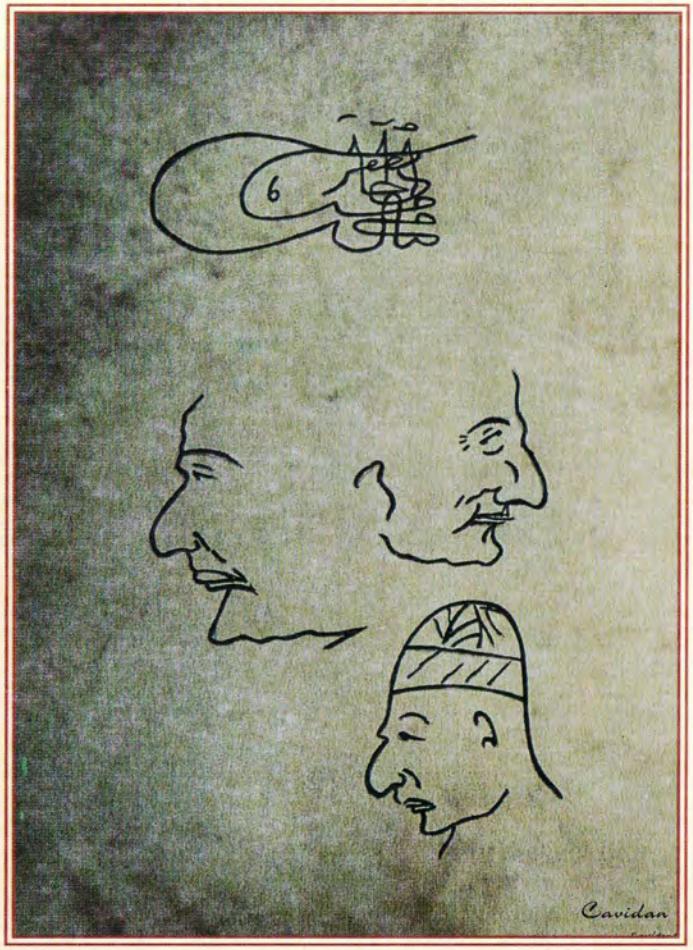
MEHMED ÇELEBİ
Öğrencilik zamanı (Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver Arşivi)

MEHMED ÇELEBİ
Annesi Halime Hûma Hatun ile (Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver Arşivi)

II. Murat
MEHMED ÇELEBİ'nin Babası (Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver Arşivi)

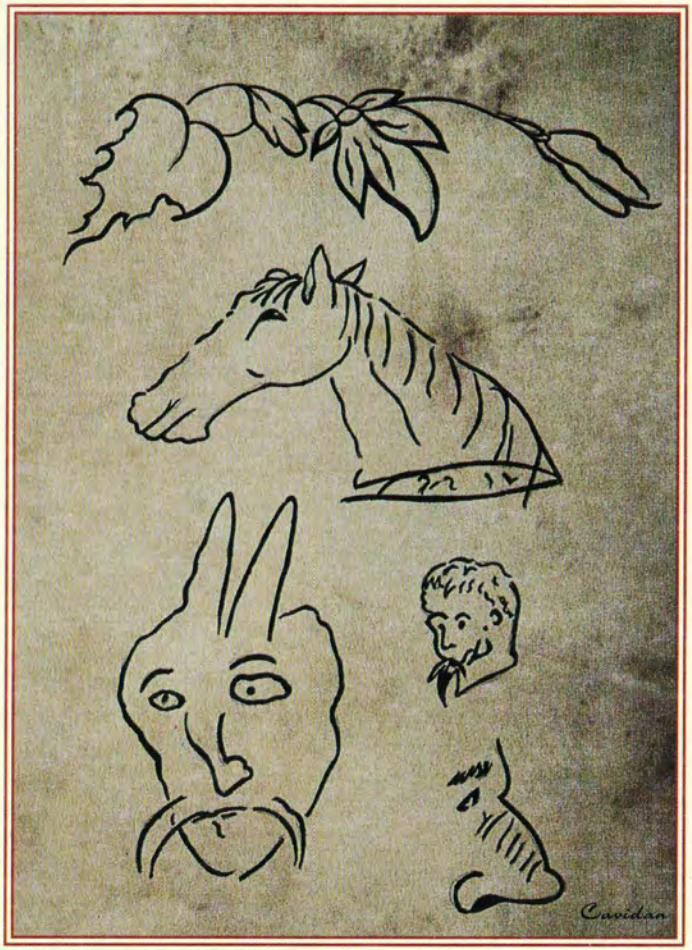

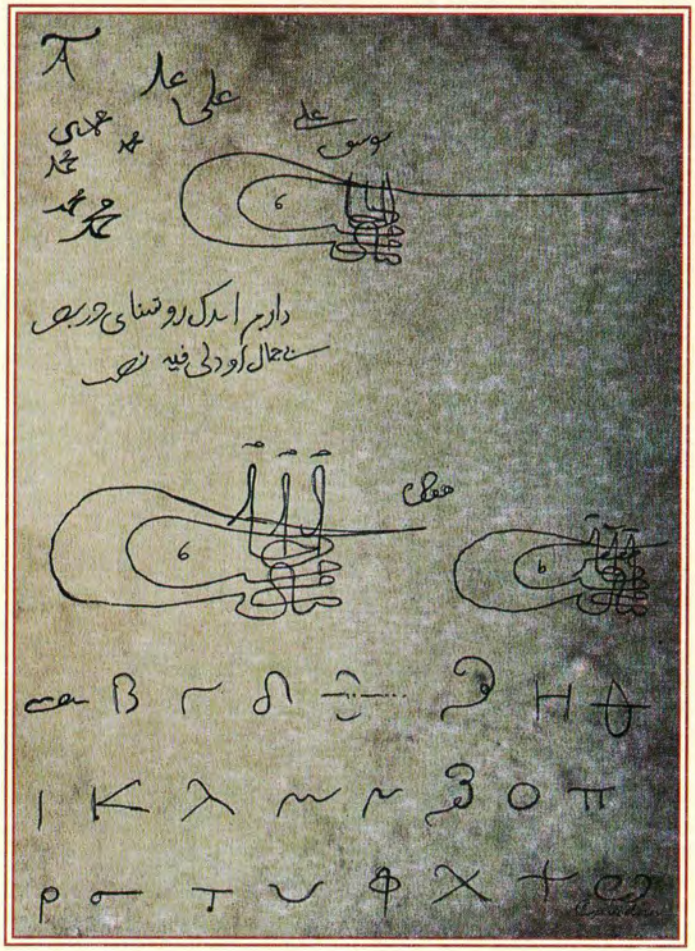

FATİH'İN ÇOCUKLUK DEFTERİNDEN ÇİZİMLER

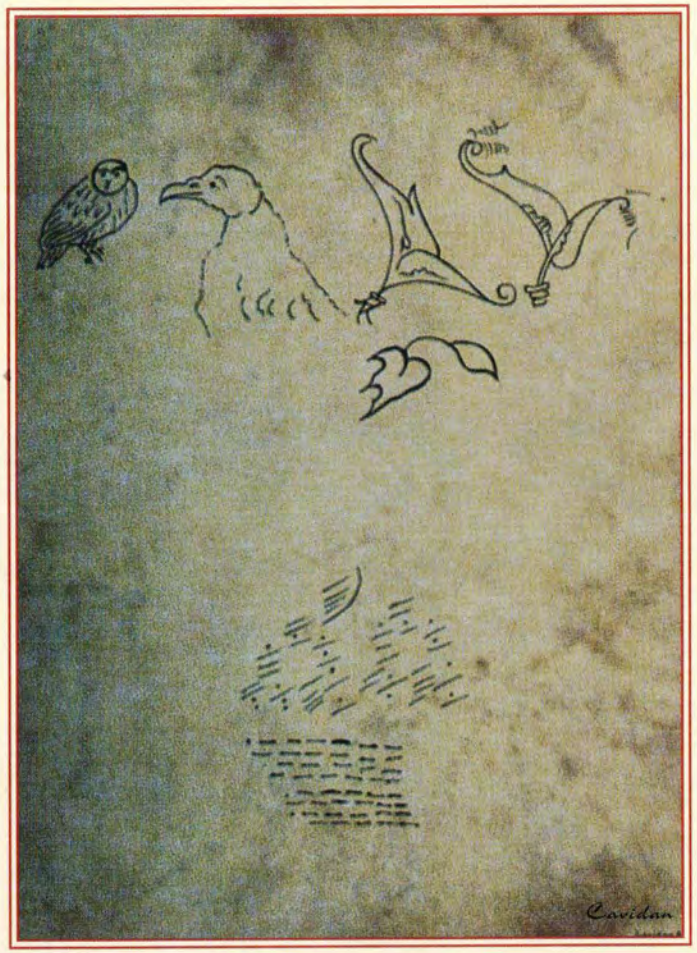
T.S.M. No: 2324

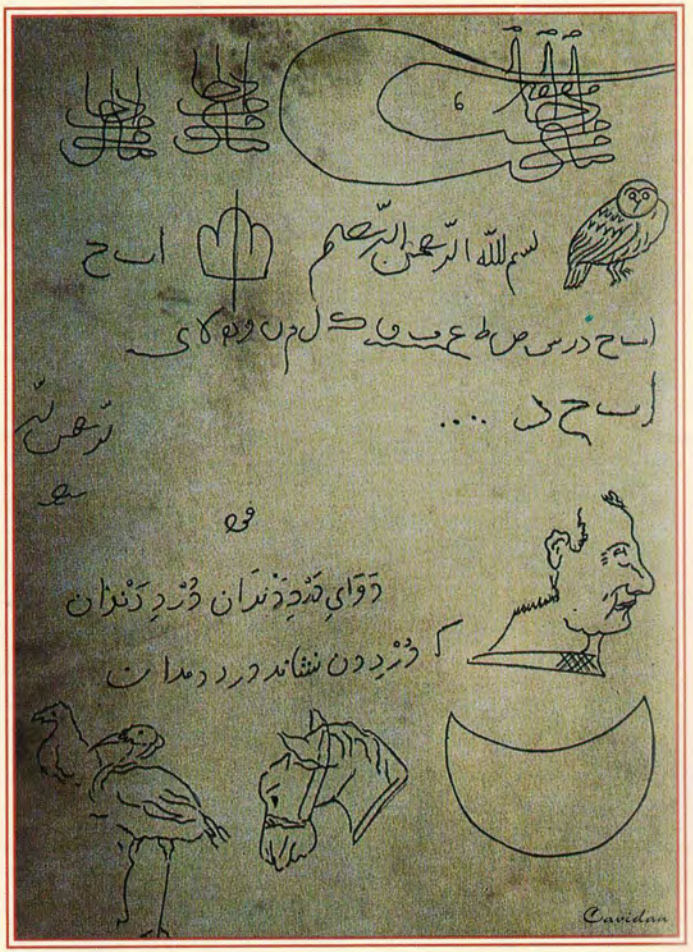
Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver uzun araştırmalar neticesinde gün ışığına çıkarmıştır. Defterde Fatih'in tuğrası , çiçek motifleri, at başları, leylek çizgileri, baykuş, kartal, Rumî örnek parçaları, Hıristiyan portreleri, Türk alfabesi, Yunanca alfabe,Farsça beyitler, nokta ve çizgi çeşitleri bulunmaktadır.

FATİH'İN ÇOCUKLUK DEFTERİNDEN ÇİZİMLER

FATİH'İN ÇOCUKLUK DEFTERİNDEN ÇİZİMLER

FATİH SULTAN MEHMED
Gençlik Resmi (Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver Arşivi)

FATİH SULTAN MEHMED
Miğferli Resmi (Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver Arşivi)

FATİH SULTAN MEHMED
Edirne'de tahta çıkışı
Nakkaş Osman tarafından 16.yy.'da yapılmıştır (Hünername T.S.M. H 1523 - 153 b)

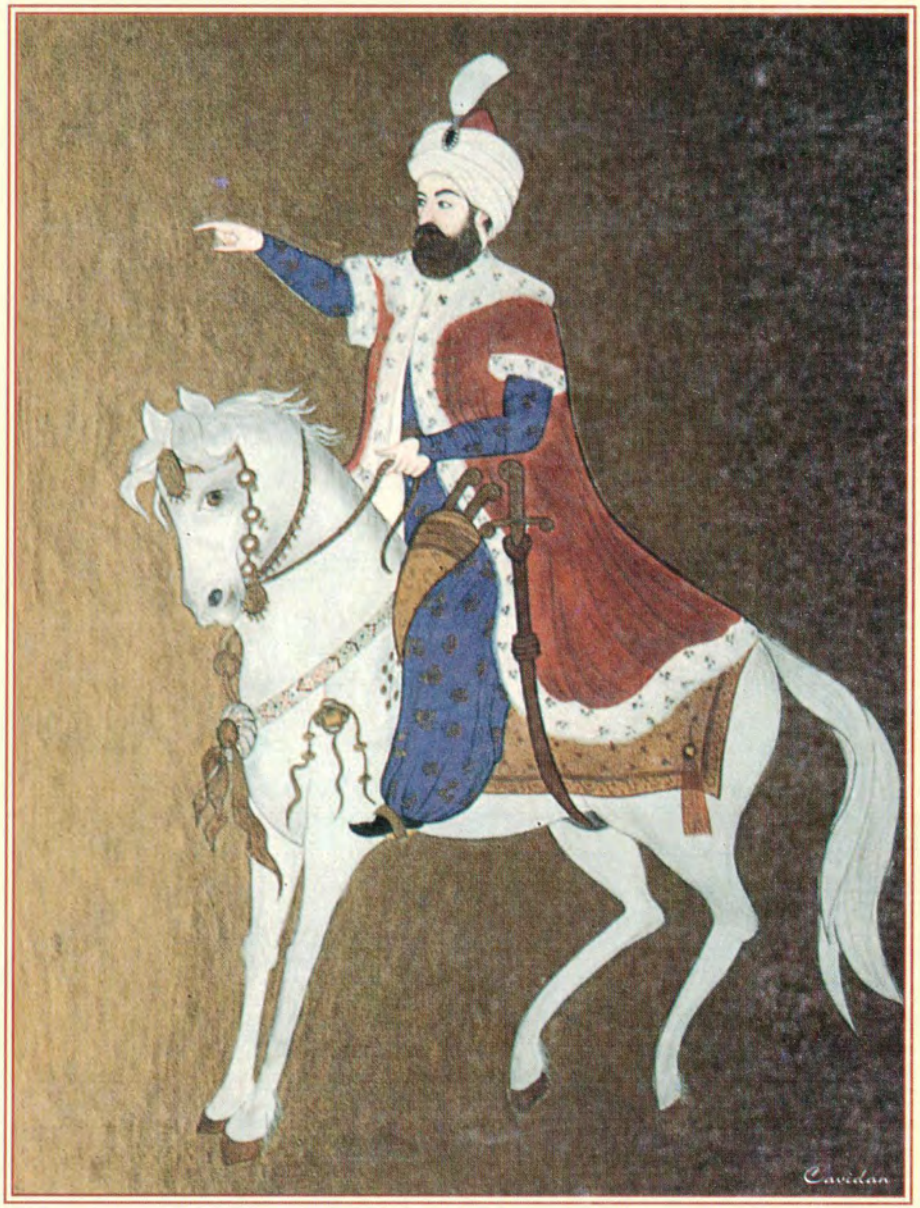
FATİH SULTAN MEHMED
Belgrad kalesine hücumu
Nakkaş Osman tarafından 16.yy.'da yapılmıştır (Hünername T.S.M. H. 1523 - 165 a)

FATİH SULTAN MEHMED
Uzun Hasan'ın bayraklarının Fatih'in huzuruna getirilmesi
Nakkaş Osman tarafından 16.yy.'da yapılmıştır (Hünername T.S.M. H. 1523 - 170 b)

FATİH SULTAN MEHMED
At Meydanında Yılanlı Sütun'a şeşber atışı.
Nakkaş Osman tarafından 16.yy.'da yapılmıştır (Hünername T.S.M. H. 1523 - 162)

FATİH SULTAN MEHMED

İstanbul'un Fethinde gemilerin Karadan Haliç'e indirilmesini izlerken (Airport Magazinden)

FATİH SULTAN MEHMED

Nakkaş Osman tarafından 16 y.y.da yapılmıştır.

Kıyâfetü'l-insâniyye fî Şemâ'ili'l Osmâniyye'den alınmıştır.(Millet Kütüphanesi-Ali Emirî Koleksiyonu)

FATİH SULTAN MEHMED
Gül Koklarken
Nakkaş Sinan Bey tarafından 15 y.y.da yapılmıştır. (T.S.M. H. 2153)

FATİH SULTAN MEHMED

Nakkaş Levnî tarafından 18 y.y.da yapılmıştır. (Padişahlar Albümü T.S.M. 3109)

FATİH SULTAN MEHMED
Elinde elma tutarken
Çarşı Ressamları tarafından yapılmıştır. (Marciano / Venedik)

FATİH SULTAN MEHMED

Çarşı Ressamları tarafından yapılmıştır (V. Albüm)

FATİH SULTAN MEHMED

Hoca Zeyrek, Hoca Seyîd Ali, Hocazade ve Sadrazam Mahmud Paşa ile.
Nakkaş Nakşî Bey tarafından 17 y.y.da yapılmıştır.
(Şekayik'i Numaniye T.S.M. 1263-90 b) (Hat yazı Hüseyin Kutlu. Giysilerin renklendirilmesi Cavidan Aksudoğan)

FATİH SULTAN MEHMED Portresi
Nakkaş Nakşî Bey tarafından yapılmıştır.
(Şekayik'i Numaniye T.S.M. 1263-90 b) (Ord.Prof. Dr. A.Süheyl Ünver Arşivi)

FATİH SULTAN MEHMED
Ali Kuşçi ve maiyetinden bir yaver. Nakkaş Nakşî Bey tarafından yapılmıştır.
(Şekayik'i Numaniye T.S.M. 1263-113 b) (Ord.Prof. Dr. A.Süheyl Ünver Arşivi)

FATİH SULTAN MEHMED
Nakkaş Nakşî Bey tarafından yapılmıştır.
(Şekayik'i Numaniye T.S.M. 1263-113 b) (Ord.Prof. Dr. A.Süheyl Ünver Arşivi)

FATİH SULTAN MEHMED
(T.S.M. Albümü 2132)
18 y.y.da yapılmıştır. (Hat yazı Hüseyin Kutlu)

FATİH SULTAN MEHMED
Türk Tarih Kurumu Ankara No:1129 (Ord.Prof. Dr. A.Süheyl Ünver Arşivi)

FATİH SULTAN MEHMED
İtalyan ressam Gentile Bellini tarafından yapılmıştır. (Padişah Portreleri Galerisi T.S.M.)
Aslı Londra National Galery'de bulunmaktadır.

FATİH SULTAN MEHMED
Ressam Hasan Rıza tarafından yapılmıştır. (Padişah Portreleri Galesiri T.S.M.)

FATİH SULTAN MEHMED

Nakkaş Hüseyin İstanbullu tarafından 17 y.y.da yapılmıştır.

Aslı Avusturya Milli Kütüphanesi A.F. 50'de bulunan Subhatül-Ahbâr adlı eserden alınmıştır.

FATİH SULTAN MEHMED
Nakkaş Osman tarafından 16 y.y.da yapılmıştır.
Kıyâfetü'l-insâniyye fî Şemâ'ili'l-Osmâniyye'den alınmıştır.
(Dresden, Söchsische Landesbibliotek Eb 373, fol 22 b.)
(19.6 x 10.3 cm)

FATİH SULTAN MEHMED
Subhatül-Ahbâr adlı eserden alınmıştır. (16 y.y.)
Karlsruhe-Schloss Baden Landes Bibliothek. Inv. Nr. Hs. Rastatt 201.
(Süslemeler Süleymaniye Kütüphanesi No: 2571)

FATİH SULTAN MEHMED

Prof. Dr. Kudret Ayiter tarafından Almanya'da
Reinhartshausen Şatosunda bulunmuştur. (Kültür ve Sanat 1977/5)
Tablonun üzerinde "Mahometes II Constantinopoli S.P. VGNATOR" yazmaktadır.
Tablo 50x63.5 cm'dir.

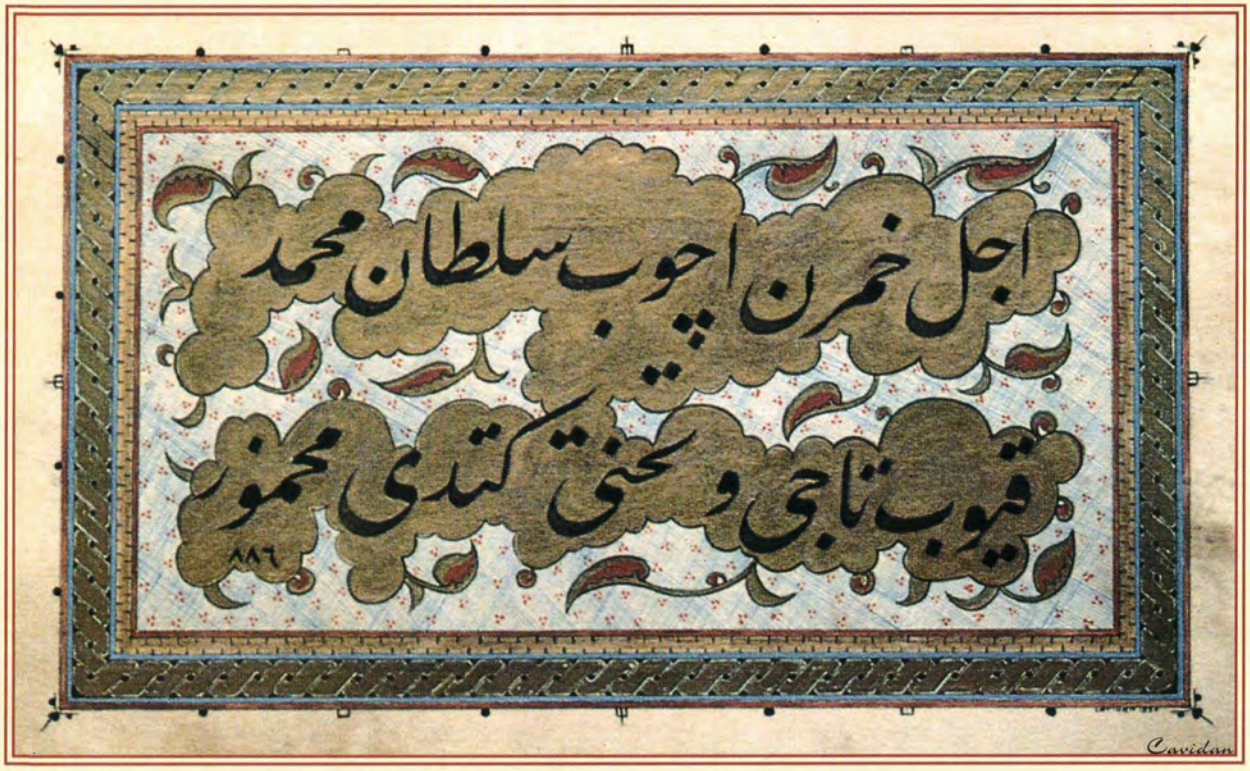
FATİH SULTAN MEHMED
Hüseyin Tahirzade tarafından 20 y.y.da yapılmıştır.
Fatih ve Fütühatı adlı eserden alınmıştır.
(İsmail Hikmet Ertaylan 2. Cilt İstanbul 1953)

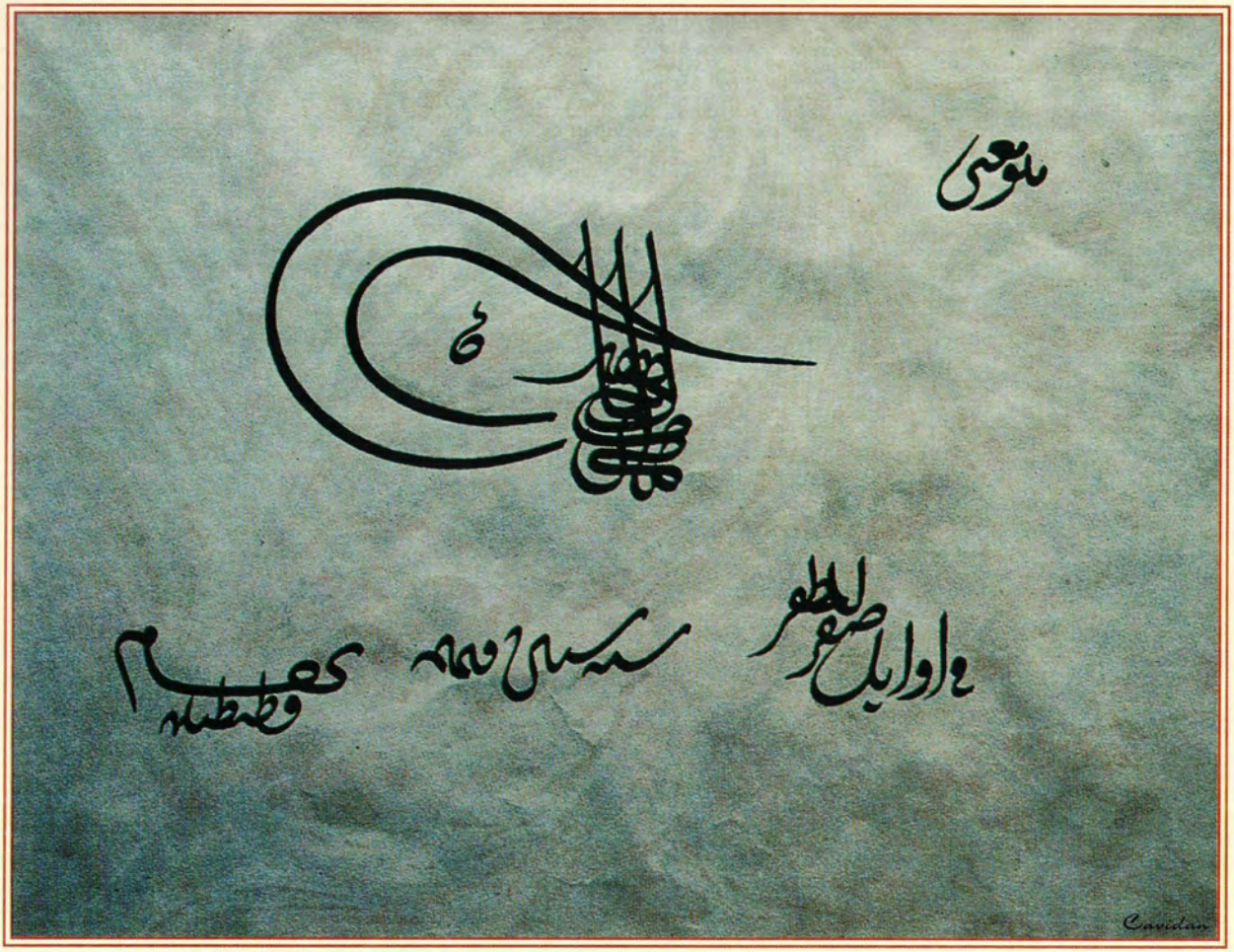
FATİH SULTAN MEHMED
Özgün yorum (Cavidan Aksudoğan)

FATİH SULTAN MEHMED
Özgün yorum (Cavidan Aksudoğan)

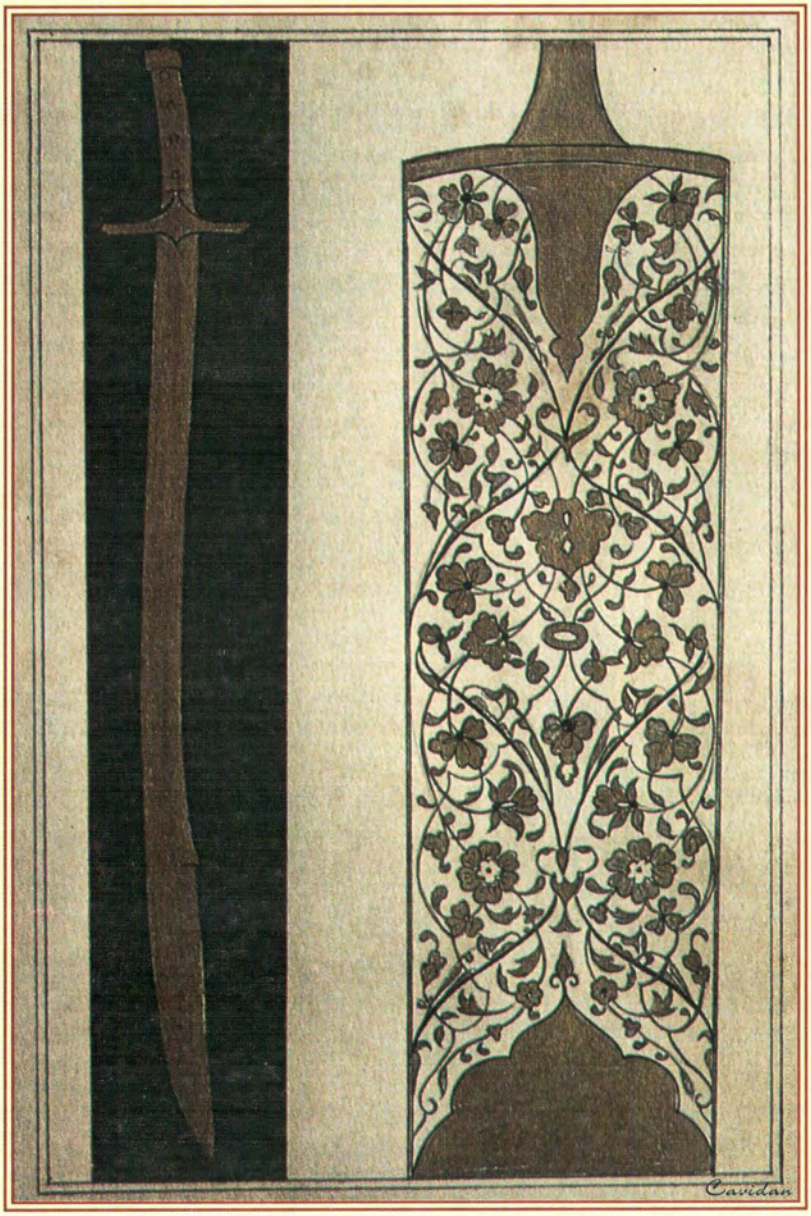
Fatih Sultan Mehmed'in vefatı dolayısı ile Ta'lik yazıyla derlenmiş bir beyit
"ECEL HAMRIN İÇÜLB SULTAN MUHAMMED-KOYUP TACI VE TAHTI GİTTİ MAHMÛR....
sene....886"
(Hat yazı Hüseyin Kutlu)

Fatih Sultan Mehmed'in tuğrası. (Hat yazı Hüseyin Kutlu)

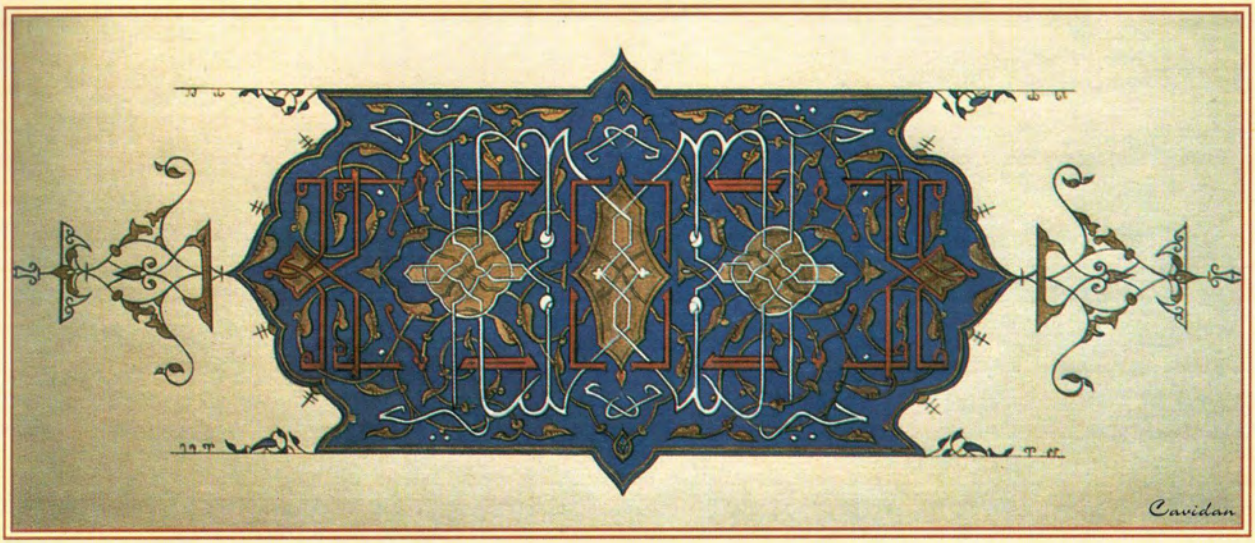
Fatih Sultan Mehmed'in kayığı. Kitab-el Mısriye'den (Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver Arşivi)

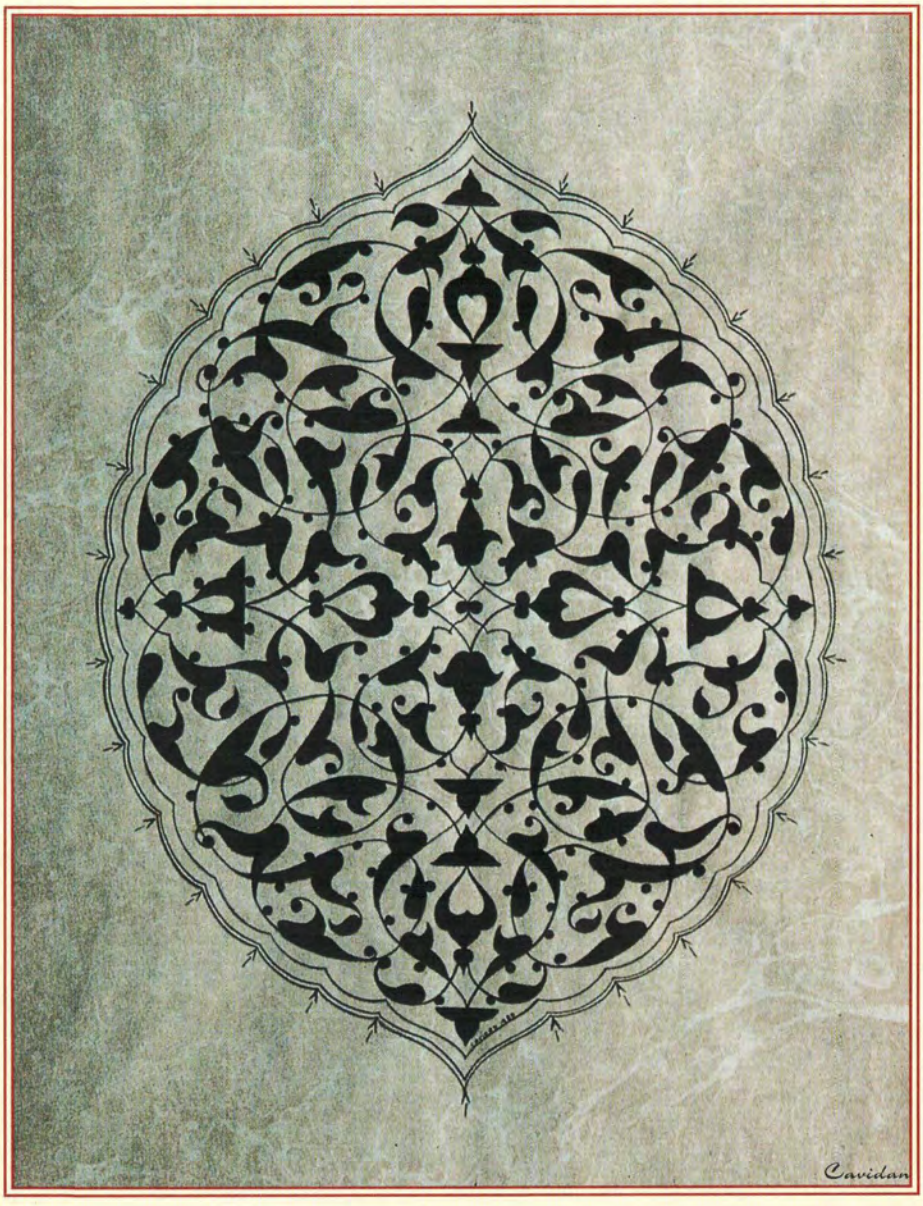
Fatih Sultan Mehmed'in kılıcı. Süslemelerde Rûmi ve Hatai motifleri içiçe kullanılmıştır. (T.S.M. 15 y.y.)

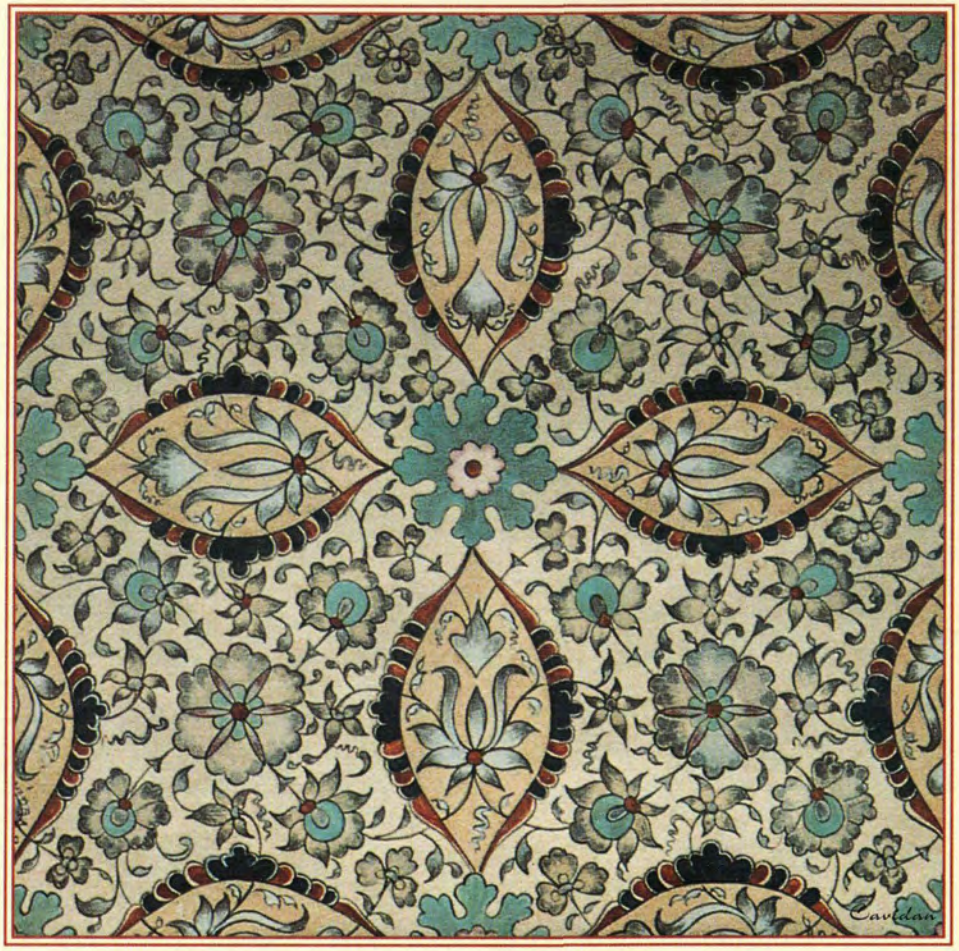
Fatih Sultan Mehmed devrinde surlarla çevrilmiş İstanbul. (15 y.y.)
Minyatürde, camiler, Fatih camîi ve medreseleri, yeniçeri odaları, Topkapı Sarayı görülmektedir.
(Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver Arşivi)

Fatih Sultan Mehmed devrinde,
Nakışhane motifleriyle dört defa "SÖZÜN HAYIRLISI AZ VE ÖZ OLAN" yazısı
(Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver Arşivi v.20 b)

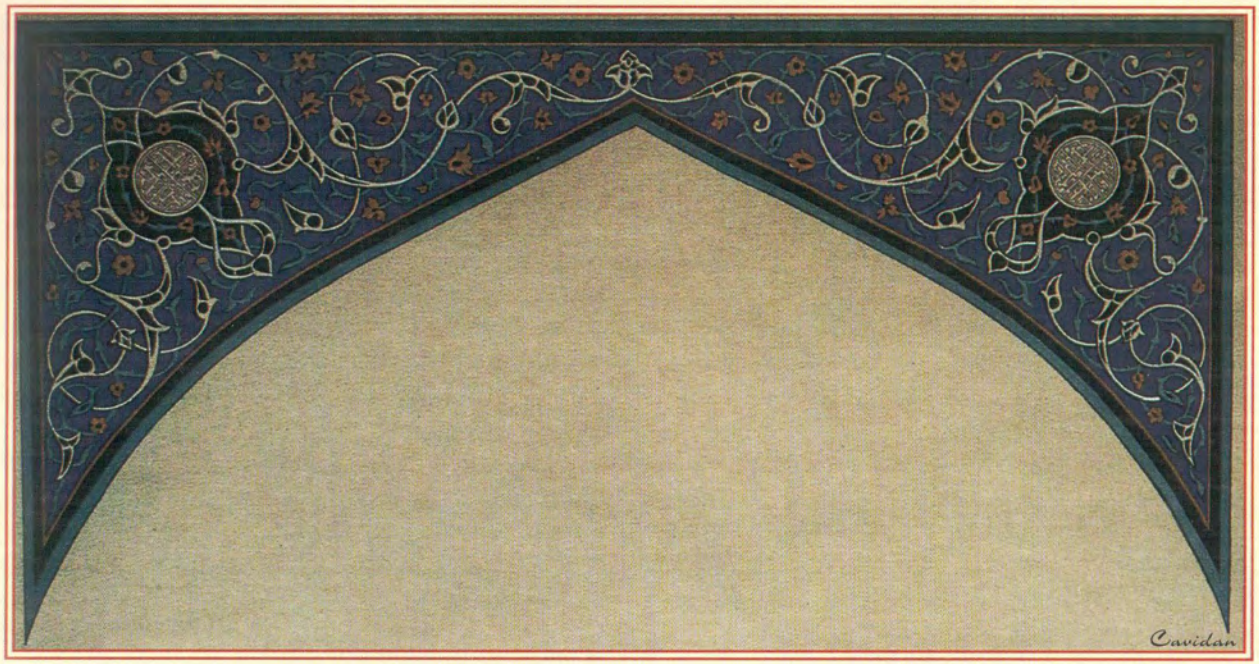
Fatih Sultan Mehmed devrinde, cild işi şemse örneği (15 y.y.) (T.K.S. H 413)

Fatih Sultan Mehmed devrinde, Baba Nakkaş albümünden bir örnek
(Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver Arşivi- v 25)

Fatih Sultan Mehmed devri seramiklerinden bir tabak (15 y.y)
Haags Gemeente museum- Lahey. (env. no. OCI-6-36) (Çap 44.5 cm.)

Fatih Sultan Mehmed devrinde Çinili Köşkten bir detay. (15 y.y.)
(Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver Arşivi)

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
KÜLTÜR İŞLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI